

1 České právní předpisy upravující požadavky na požární bezpečnost staveb

1.1 Úvod

Obecně závazná pravidla chování stanovená předepsaným způsobem svrchovanou státní mocí jsou zakotvena v závazných právních normách, zvaných obecně právní předpisy. Soubor těchto závazných právních norem tvoří právní řád. Nejvyšším normativním právním aktem psaného práva je zákon. Ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, jsou bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem. Ústava České republiky¹⁾ stanoví, že veškeré povinnosti mohou být účastníkům právních vztahů uloženy pouze zákonem.

Podrobnosti o povinnostech a právech stanoví právní normy nižší právní síly (například nařízení vlády a vyhlášky), vydané k provedení příslušných zákonů. Tyto nižší právní normy však nesmí překročit rámec konkrétních zákonných zmocnění a nesmí v žádném případě rozšiřovat rozsah zákonem stanovených povinností. Nařízení vlády k provedení zákona a v jeho mezích je oprávněna vydávat v rámci ústavního pořádku ČR pouze vláda. Ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny. Právní předpisy vydávané ministerstvy, jinými ústředními správními úřady a Českou národní bankou se označují názvem vyhláška.

Veškeré obecné i zvláštní technické požadavky na výstavbu zakotvené v právním řádu České republiky vychází principiálně z procesu postupného sbližování (aproximace) právních předpisů a harmonizace technických předpisů včetně technických norem České republiky s právem Evropských společenství (ES). Uvedenou oblast pokrývá v členských státech EU/ES směrnice Rady 89/106/EHS a interpretační dokumenty vydané k jejímu provedení. Logickým vyústěním, reagujícím na výše uvedené skutečnosti, bylo začlenění šesti základních požadavků vyjadřujících oprávněný veřejný zájem do právních předpisů s technickým obsahem. Z ustanovení čl. 2 směrnice Rady 89/106/EHS vyplývá, že stavba musí být navržena a provedena tak, aby byla při respektování hospodárnosti vhodná pro zamýšlené využití a aby současně splnila podle čl. 3 a přílohy I. téže směrnice ***základní požadavky***, kterými jsou

- 1) mechanická odolnost (pevnost) a stabilita,
- 2) požární bezpečnost,
- 3) hygiena, ochrana zdraví, zdravých životních podmínek a životního prostředí,
- 4) ochrana proti hluku,
- 5) bezpečnost při užívání,
- 6) úspora energie a ochrana tepla.

¹⁾ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

1.2 Obecné požadavky na výstavbu

Každá stavba musí splňovat shora uvedené základní požadavky při běžné údržbě a působení běžně předvídatelných vlivů po celou dobu předpokládané existence. Pro stavbu mohou být navrženy a použity jen takové výrobky a konstrukce, jejichž vlastnosti z hlediska způsobilosti stavby pro navržený účel zaručují, že stavba při správném provedení a běžné údržbě po dobu předpokládané existence splňuje zmíněné základní požadavky. Vlastnosti výrobků pro stavbu mající rozhodující význam pro výslednou kvalitu stavby musí být ověřeny podle zvláštních předpisů (zákon č. 22/1997 Sb.).

Základní požadavek č. 2 „požární bezpečnost“ v podrobnostech rozvádí vyhláška č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu v ustanovení § 18 odst. 1 takto:

K zabránění ztrát na životech a zdraví osob, popřípadě zvířat a ztrát na majetku, musí být stavby podle druhu a potřeby navrženy, provedeny, užívány a udržovány tak, aby

- zůstala po určitou dobu zachována stabilita a únosnost konstrukcí,
- bránily vzniku a šíření požáru a jeho zplodin mezi jednotlivými požárními úseky uvnitř stavby,
- bránily šíření požáru mimo stavbu, například na sousední stavbu nebo její část,
- umožnily bezpečnou evakuaci osob a evakuovatelných zvířat z hořící nebo požárem ohrožené stavby, popřípadě její části na volné prostranství nebo do jiného požárem neohroženého prostoru,
- umožnily účinný a bezpečný zásah požárních jednotek při hašení a zásahových pracích.

Obecné požadavky na výstavbu jsou zakotveny v právních předpisech, tvořících základ současného stavebního práva České republiky. Jedná se zejména o následující právní předpisy:

- zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů²⁾,
- vyhláška č. 132/1998 Sb.,³⁾ kterou se provádějí některá ustanovení stavebního zákona,
- vyhláška č. 135/2001 Sb.,⁴⁾ o územně plánovacích podkladech a územně plánovací dokumentaci, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 26/1999 Sb. hl. m. Prahy, o obecných technických požadavcích na výstavbu v hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

²⁾ Od 1. 1. 2007 bude nahrazen zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

³⁾ Zrušena 1. 1. 2007 zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) a nahrazena vyhláškou č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb

⁴⁾ Zrušena 1. 1. 2007 zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) a nahrazena vyhláškou č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti

1.3 Požadavky na požární bezpečnost staveb

Požadavky na požární bezpečnost staveb tvoří velmi důležitou část předpisů pro stavební objekty v členských státech EU/ES a tedy i v České republice. Požární bezpečnost staveb zahrnuje požadavky na dispoziční řešení a vnitřní uspořádání budov, na užité vlastnosti nosných konstrukcí, stavebních výrobků, technických zařízení a požárně bezpečnostních zařízení v podmínkách požáru. Takové požadavky se běžně stanovují v závislosti na provozním charakteru objektů a účelu jejich užívání (budovy pro bydlení a ubytování, shromažďovací prostory, výrobní objekty atd.) s přihlédnutím ke specifickému riziku vyplývajícímu z obsazení objektů osobami a ke specifickému požárnímu riziku.

Rozvoj a rozšíření požáru v objektech závisí na mnoha činitelích včetně charakteru a rozložení použitých hořlavých látek (požární zatížení), přístupu vzduchu, vlastnostech nosných a dělicích konstrukcí, systémů pro řízení odvodu kouře a tepla a účinnosti systému požární ochrany. Reakce vnitřních povrchových úprav (povrchy stěn, podhledů a podlahové krytiny) na oheň může ovlivnit rychlost rozvoje ohně a kouře, a proto jsou předepisovány přesné požadavky na jejich užité vlastnosti. Požární bezpečnost osob v objektech lze dále zvýšit včasnou detekcí anebo automatickým potlačením požáru prostřednictvím vhodných druhů požárně bezpečnostních zařízení. Vytvoření podmínek pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech upravuje zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů a předpisy vydané k jeho provedení jako jsou:

- vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci),
- vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 202/1999 Sb., kterou se stanoví technické podmínky požárních dveří, kouřotěsných dveří a kouřotěsných požárních dveří.

Věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení tvoří významnou skupinu technických prostředků a zařízení, které podmiňují požární bezpečnost stavby nebo jiného zařízení, slouží k ochraně, záchraně a evakuaci osob a také k hašení požárů. Podle účelu použití se dále člení na jednotlivé druhy. Z hlediska technické složitosti, náročnosti na projekci, instalaci, provoz, obsluhu a údržbu jsou na některé druhy těchto prostředků a zařízení kladeny právními předpisy zvláštní požadavky. V těchto případech se jedná o vyhrazené druhy věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení.

Za vyhrazené druhy požárně bezpečnostních zařízení⁵⁾ se považují:

- elektrická požární signalizace,
- zařízení dálkového přenosu,
- zařízení pro detekci hořlavých plynů a par,
- stabilní a polostabilní hasicí zařízení,
- automatické protivýbuchové zařízení,
- zařízení pro odvod kouře a tepla,
- požární klapky.

1.4 Požadavky na požární bezpečnost výrobků

Vlastnosti stavebních výrobků majících rozhodující význam pro výslednou kvalitu stavby musí být ověřeny podle zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o posouzení shody jejich vlastností s harmonizovanými evropskými specifikacemi nebo s národní právní úpravou podle principů zakotvených především v následujících právních předpisech:

- zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády č. 190/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na stavební výrobky označované CE, ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády č. 163/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky, ve znění nařízení vlády č. 312/2005 Sb.

Zákon č. 22/1997 Sb. pojednává o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů. Upravuje zejména:

- způsob stanovování technických požadavků na výrobky, které by mohly ve zvýšené míře ohrozit zdraví nebo bezpečnost osob, majetek nebo životní prostředí, popřípadě jiný veřejný zájem (oprávněný zájem),
- práva a povinnosti osob, které uvádějí na trh nebo distribuují, popřípadě uvádějí do provozu výrobky, které by mohly ve zvýšené míře ohrozit oprávněný zájem,
- proces certifikace, autorizace a akreditace,
- práva a povinnosti osob pověřených k činnostem podle tohoto zákona, které souvisí s tvorbou a uplatňováním českých technických norem nebo se státním zkušebnictvím,
- způsob posuzování shody u stanovených výrobků,
- způsob zajištění informačních povinností souvisejících s tvorbou technických předpisů a technických norem, vyplývajících z mezinárodních smluv a požadavků práva Evropských společenství.

⁵⁾ § 4 odst. 3 vyhlášky č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci)

- dozor nad uváděním stanovených výrobků na trh.

Uvedený zákon dále specifikuje následující pojmy:

Technický předpis - je právní předpis, obsahující technické požadavky na výrobky, popřípadě pravidla pro služby nebo upravující povinnosti při uvádění výrobku na trh, popřípadě do provozu, při jeho používání nebo při poskytování nebo zřizování služby nebo zakazující výrobu, dovoz, prodej či používání určitého výrobku nebo používání, poskytování nebo zřizování služby. je právní předpis, obsahující technické požadavky na výrobky, popřípadě pravidla pro služby nebo upravující povinnosti při uvádění výrobku na trh, popřípadě do provozu, při jeho používání nebo při poskytování nebo zřizování služby nebo zakazující výrobu, dovoz, prodej či používání určitého výrobku nebo používání, poskytování nebo zřizování služby.

Státní zkušebnictví - soubor činností uskutečňovaných prostřednictvím Úřadem pro technickou normalizaci metrologii a státní zkušebnictví a osobami pověřenými podle zákona. Cílem je zabezpečit posouzení shody s požadavky technických předpisů.

Certifikace - činnost autorizované nebo akreditované osoby, která vydáním certifikátu osvědčí soulad s technickými požadavky na výrobky.

Autorizace - pověření právnické osoby k činnostem při posuzování shody výrobků. Autorizovaná osoba musí splňovat následující požadavky na:

- odbornou úroveň,
- nezájatost,
- vybavení vlastními zařízeními s akreditací,
- akreditaci pro posuzování výrobků a systémů jakosti.

Posuzování shody

- vláda nařízeními stanoví technické požadavky na stanovené výrobky, které musí tyto výrobky splňovat, aby mohly být uvedeny na trh, popřípadě do provozu, a změny souvisejících ustanovení vyhlášek (technických předpisů) vydaných ministerstvy a jinými ústředními správními úřady, pokud by vznikl rozpor s nařízeními vlády,
- vláda nařízeními stanoví výrobky, které představují zvýšenou míru ohrožení oprávněného zájmu a u kterých proto musí být posouzena shoda (dále jen „stanovené výrobky“),
- podmínky pro označování českou značkou shody (CCZ).

Prohlášení o shodě

- výrobci nebo dozorci mohou uvádět na trh výrobky jen po posouzení shody,
- výrobce nebo dovozce je povinen před uvedením výrobku na trh vydat písemné prohlášení o shodě,
- stanovený výrobek, má-li být uveden na trh, popřípadě do provozu, musí nebo může být v rozsahu

a za podmínek stanovených nařízením vlády opatřen stanoveným označením a pokud tak stanoví nařízení vlády, musí být k němu vydáno nebo přiloženo ES prohlášení o shodě nebo jiný dokument,

- označení CE na stanoveném výrobku vyjadřuje, že výrobek splňuje technické požadavky stanovené ve všech nařízeních vlády, které se na něj vztahují a které toto označení stanovují nebo umožňují, a že byl při posouzení jeho shody dodržen stanovený postup,
- u výrobků na něž se nevztahují předpisy Evropských společenství lze připojit českou značku shody, kterou tvoří písmena CCZ a to pouze v případě, že výrobek splňuje technické požadavky stanovené ve všech nařízeních vlády, které se na něj vztahují a které toto označení stanovují nebo umožňují, a že byl při posouzení jeho shody dodržen stanovený postup,
- pokud je stanovený výrobek opatřen označením CE, nesmí být souběžně označen českou značkou shody, nebo značkou, která by svým významem nebo podobou mohla vést k záměně s označením CE nebo s jiným stanoveným označením,
- za připojení označení CE nebo CCZ odpovídá výrobce nebo dovozce, a to před uvedením výrobku na trh.

Akreditace - způsobilost ve vymezeném rozsahu provádět zkoušky výrobků, kalibraci měřidel, certifikační činnost.

Dozor – dozor nad tím, zda stanovené výrobky uváděné na trh jsou označeny stanoveným způsobem či zda nebyly neoprávněně označeny, popřípadě zda k nim byl vydán či je přiložen stanovený dokument a zda vlastnosti stanovených výrobků uvedených na trh odpovídají stanoveným technickým požadavkům, provádí

- a) Česká obchodní inspekce nebo
- b) orgán stanovený zvláštním zákonem.

QUALITY RECORD

Název	České právní předpisy upravující požadavky na požární bezpečnost staveb
Popis	Tato lekce prezentuje současný stav a vývoj českých právních předpisů a českých technických norem upravujících technické požadavky na požární bezpečnost staveb v souvislosti s probíhajícím harmonizačním procesem s předpisy EU/ES. Podrobně je zde popsána aplikace těchto technických předpisů a specifikací z hlediska potřeb praxe.
Kategorie	Požadavky na stavby
Název souboru	2-1_Ceske_pravni_predpisy.pdf
Datum vytvoření	15. 1. 2007
Autor	Ing. Zdeněk Hošek
Klíčová slova	Právní předpisy; Technické předpisy; Technické specifikace; Aproximace; Harmonizace; Obecné požadavky na výstavbu; Základní požadavky na stavby; Akreditace; Certifikace; Posouzení shody; Požární bezpečnost stavebních výrobků; Požárně bezpečnostní zařízení; Požární bezpečnost staveb; České technické normy.